

Vergaderjaar 2025–2026

31 293

Primair Onderwijs

31 289

Voortgezet Onderwijs

Nr. 855

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 december 2025

In deze brief informeer ik uw Kamer over het Masterplan basisvaardigheden en de voortgang daarvan. Het Masterplan is een integrale en langjarige aanpak die in 2022 van start is gegaan met het doel de onderwijskwaliteit duurzaam te verbeteren, met nadruk op de lees-, schrijf- en rekenprestaties van leerlingen in het funderend onderwijs. Ook wordt een impuls gegeven aan de kennis en kunde van leerlingen op het gebied van burgerschap en digitale geletterdheid. Voldoende beheersing van deze basisvaardigheden is essentieel om volwaardig mee te kunnen doen op de arbeidsmarkt, in het vervolgonderwijs en in de samenleving.

Hoofdpijnen van de zevende voortgangsbrief

Bij de start van het Masterplan was bekend dat de uitdagingen en urgentie ten aanzien van het verbeteren van de basisvaardigheden groot zijn. Al vóór de coronapandemie was er een dalende trend te zien in de leerprestaties, die door de schoolsluitingen versterkt werd. Nu, drie jaar later, zien we hoopvolle signalen. De randvoorwaarden voor kwalitatief hoogstaand onderwijs zijn de afgelopen jaren sterk verbeterd. Zo ligt er, in de vorm van de nieuwe kerndoelen, inmiddels een nieuw kennisrijk curriculum met focus op de basisvaardigheden die een glasheldere opdracht geeft aan het funderend onderwijs. Evidence-informed werken wordt steeds meer de norm op scholen en het nieuwe Nationaal Kennisinstituut Onderwijs zal hen hier vanaf begin 2026 verder in ondersteunen. Ook in de bredere leer- en schoolomgeving is flink geïnvesteerd, om te zorgen dat alle leerlingen de kans krijgen om zich optimaal te ontwikkelen. Steeds meer scholen – bijna vierduizend – maken gebruik van de Bibliotheek op School. Daarbij geldt dat het aantal kinderen en jongeren dat lid is van de bibliotheek nog nooit zo hoog is geweest. Ook is er een extra ontwikkelaanbod na schooltijd voor 178.000 leerlingen op scholen met de grootste onderwijsachterstanden. Tot slot komt er vanaf 2027 structurele bekostiging voor scholen voor verbetering van de basisvaardigheden. Hiermee krijgen alle scholen financiële zekerheid voor de lange termijn, zodat zij nu al

toekomstbestendige keuzes kunnen maken om blijvende verbetering van de basisvaardigheden te bewerkstelligen.

Direct in 2022 kon de eerste groep subsidiescholen, zo'n 8 procent van het totaal, aan de slag met het verbeteren van de basisvaardigheden van hun leerlingen. De snelle start van deze pioniersscholen heeft belangrijke lessen opgeleverd voor daaropvolgende subsidietranches. De signalen die we van scholen zelf uit deze eerste groep kregen waren zeer positief: zij zagen de basisvaardigheden van hun leerlingen vooruitgaan en de deskundigheid van hun team toenemen als gevolg van de activiteiten die zij met de subsidie hadden ondernomen.

Inmiddels zien we dat de prestaties van leerlingen in het primair onderwijs (po) zich na de coronapandemie goed hebben hersteld. In het voortgezet onderwijs (vo) liggen daarentegen nog flinke uitdagingen. Ook blijkt uit een effectonderzoek uitgevoerd door het Centraal Planbureau (CPB) dat de subsidie op eerste relatief kleine groep scholen tot dusver nog geen significant effect heeft op de leerprestaties in vergelijking met andere scholen. In het rapport stelt het CPB echter dat dit niet verwonderlijk is: een structurele verandering van de leerprestaties heeft tijd nodig.¹ Het is dan ook te vroeg voor definitieve conclusies over de effectiviteit van de subsidie, die inmiddels 95 procent van de leerlingen heeft bereikt. Op veel subsidiescholen is echt een trendbreuk zichtbaar in de aanpak van basisvaardigheden. Juist nú is het dus zaak om door te zetten, in het vertrouwen dat de positieve veranderingen die het Masterplan zover al teweeg bracht zich de komende periode zullen vertalen in de beoogde verbetering van leerprestaties. Dit vereist dat zowel de politiek als de sector hun focus op de basisvaardigheden behouden. Het vraagt dat zij de blijvende urgentie van dit thema aangrijpen om gezamenlijk te werken aan een stevige basis voor alle leerlingen en studenten, zodat zij goed voorbereid de arbeidsmarkt betreden en mee kunnen doen in de samenleving.

Dit vraagt ook om inzet en aandacht in het mbo. Een deel van de leerlingen stroomt nu door naar het mbo zonder dat zij het fundamentele niveau (2F) beheersen. Het kabinet investeert om die reden in de basisvaardigheden van mbo-studenten. Mbo-instellingen ontvangen in de studie jaren 2025–2026 en 2026–2027 in totaal € 47,2 miljoen om achterstanden van startende studenten weg te werken. Vanuit de aanpak basisvaardigheden voor het mbo wordt tegelijkertijd hard gewerkt aan de verbetering van de onderwijskwaliteit van het taal-, reken- en burger-schapsonderwijs van mbo-studenten.² Die inzet blijft van belang, want het meest recente onderzoek van Stichting Cito laten zien dat de taal- en rekenvaardigheden in het vmbo onder druk staan.³

In deze Kamerbrief komen de verschillende maatregelen die onder het Masterplan vallen aan bod. In de eerste paragraaf zal ik ingaan op de uitvoering van het Masterplan door scholen die extra geld en ondersteuning hebben gekregen om evidence-informed te werken aan de verbetering van de basisvaardigheden. Daarbij zal ik ook ingaan op verschillende onderzoeken naar het effect van de subsidie en ondersteuning, en de conclusies die we op basis daarvan kunnen trekken ten aanzien van het tussendoel voor eind schooljaar 2023–2024. In de tweede paragraaf zal ik stilstaan bij de overgang van subsidie naar gerichte en structurele bekostiging voor de basisvaardigheden. De derde paragraaf

¹ CPB, Tussenevaluatie van de subsidieregeling verbetering basisvaardigheden, december 2025.

² Kamerstuk, 31 524, nr. 657.

³ Stichting Cito, Trends in het voortgezet onderwijs 2025. De ontwikkelingen binnen het leerlingvolgsysteem van 2019–2025, oktober 2025.

behandelt tot slot het bredere beleidsmaatregelenpakket dat valt onder het Masterplan.

1. Scholen zijn aan de slag met extra focus op de basisvaardigheden

Zoals gezegd is met het Masterplan gekozen voor een snelle start op scholen, die direct vanaf het begin met de subsidie Verbetering basisvaardigheden aan de slag konden. Daarnaast omvat het Masterplan een meerjarig pakket van maatregelen om de randvoorwaarden voor goed onderwijs voor de lange termijn te verbeteren. In deze eerste paragraaf richt ik mij op het eerste onderdeel van het Masterplan: de subsidie en ondersteuning aan scholen.

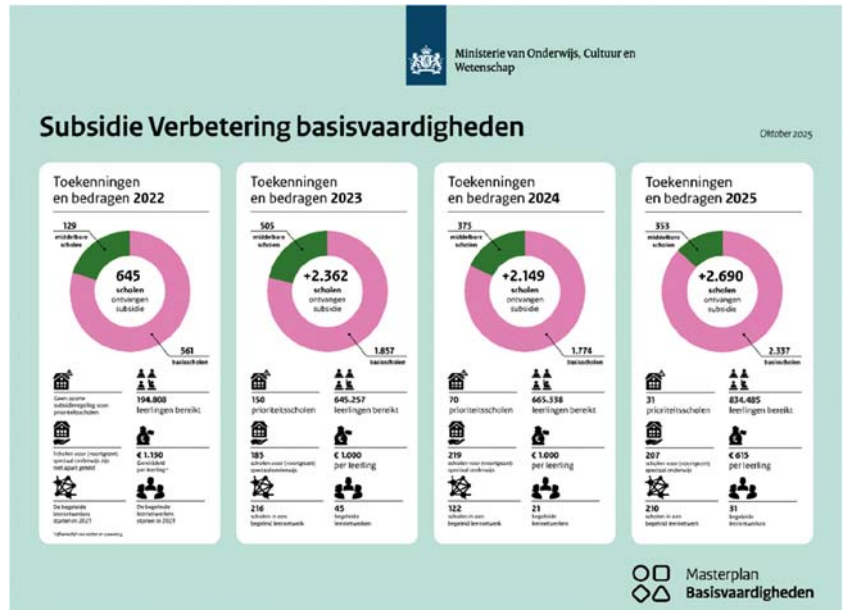
Van een handvol pioniers in 2022 naar 95 procent van alle leerlingen in 2025

In 2022 werd de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden opgesteld voor een eerste groep van zo'n 650 scholen in het po en vo. De urgentie om de leerprestaties te verbeteren vroeg immers om het direct beschikbaar stellen van middelen en ondersteuning. Deze relatief kleine groep scholen diende daarnaast als een soort pilotgroep: in daaropvolgende tranches zijn de regeling en aanpak aangepast op basis van de in deze startfase geleerde lessen. Zo is de subsidieperiode na de eerste tranche verlengd van één naar twee jaar en werd de subsidie niet langer toegekend op basis van loting maar op basis van onderwijsachterstandsscore.

Inmiddels zijn we drie jaar verder en is er flink opgeschaald. Het Masterplan bereikt inmiddels 7.800 scholen, waar leerkrachten en schoolleiders hard werken aan de basisvaardigheden van ruim 2,3 miljoen leerlingen – oftewel 95 procent van alle leerlingen in het funderend onderwijs. Naast de subsidie Verbetering basisvaardigheden ontvangen scholen tijdens de subsidieperiode ondersteuning van onderwijscoördinatoren in dienst van het Ministerie van OCW. Zij helpen de scholen om het maximale uit de subsidiegelden te halen door deze evidence-informed in te zetten ter verbetering van de basisvaardigheden (zie kader). In de eerste tranche (2022–2024) was er, op basis van loting, individuele ondersteuning beschikbaar voor circa 150 scholen. Met ingang van de tweede tranche (2023–2025) kwam er individuele ondersteuning voor alle zogenoemde prioriteitsscholen met een inspectieoordeel onvoldoende of zeer zwak. Daarnaast werden er begeleide leernetwerken opgezet die worden gefaciliteerd door de onderwijscoördinatoren en waarin niet-prioriteitsscholen met en van elkaar leren. Ook de ondersteuning vanuit OCW is dus gaandeweg uitgebreid en geoptimaliseerd.

Definitie evidence-informed werken

Gebruik maken van zowel praktijkkennis als kennis uit onderzoek om de onderwijskwaliteit te verbeteren of te verrijken, rekening houdend met de context van de school.

De vierde en laatste groep subsidiescholen is van start gegaan

Vanaf 1 januari 2027 krijgen alle scholen in het funderend onderwijs structurele bekostiging voor de basisvaardigheden. Dat betekent dat dit schooljaar de vierde en laatste groep scholen met de subsidie Verbetering basisvaardigheden van start is gegaan. Het gaat om ruim 2.600 scholen die de komende twee jaar € 615 per leerling plus eventuele ondersteuning van de onderwijscoördinatoren krijgen om evidence-informed te werken aan een blijvende verbetering van de basisvaardigheden.

In september 2025 zijn er vanuit het Masterplan, net als in voorgaande jaren, vier startbijeenkomsten georganiseerd om deze scholen te informeren, te inspireren en te verbinden. De aanwezige scholen konden bijvoorbeeld deelnemen aan expertsessies over de basisvaardigheden en onderwijsverbetering. In totaal hebben bijna 1.400 leraren en schoolleiders deze bijeenkomsten – die zij gemiddeld het rapportcijfer 7,5 gaven – bijgewoond. De gesprekstafels waarbij de onderwijscoördinatoren met een kleine groep schoolleiders in gesprek gingen werden zelfs beoordeeld met een 8. Aan deze tafels ging het onder meer over het activiteitenplan en het proces om als team te bepalen wat een goede inzet is van de subsidie. In de evaluatie gaven scholen aan dat zij deze gesprekstafels als zeer zinvol hebben ervaren, zowel vanwege de praktische informatie die werd gedeeld als vanwege de verbinding met andere scholen die ook aan het begin van het subsidietraject staan.

Van deze nieuwe lichting hebben ruim 200 scholen zich aangemeld om deel te nemen aan een begeleid leernetwerk. In zo'n leernetwerk gaan vijf tot acht scholen uit dezelfde regio onder begeleiding van een onderwijscoördinator twee jaar lang samen aan de slag om met en van elkaar te leren. Daarnaast zijn er 37 scholen uit de voortgaande subsidietranche die na een traject van twee jaar nog een keer willen meedoen aan een begeleid leernetwerk rondom de verbetering van basisvaardigheden, deze keer met extra focus op de ontwikkeling van curriculumbewustzijn en de implementatie van het nieuwe curriculum. Dit laat zien hoe waardevol deze ondersteuningsvorm door deelnemende scholen wordt gevonden.

Effect van de subsidie en ondersteuning

Concrete doelen en monitoring

Het algemene doel van het Masterplan – de prestaties van leerlingen op de basisvaardigheden verbeteren – is in mei 2023 uitgewerkt in concrete doelen en streefwaarden voor taal en rekenen-wiskunde. Het einddoel is dat aan het eind van schooljaar 2027–2028 bij alle leerlingen die uitstromen uit het po en vo de *basis op orde* is. Dit betekent dat zij in ieder geval het fundamentele niveau behalen. Daarnaast is ook de *aansluiting op orde* bij leerlingen die doorstromen naar het vervolgonderwijs.⁴

Naast deze ambitieuze einddoelen zijn er ook concrete tussendoelen geformuleerd om tussentijds goed de vinger aan de pols te kunnen houden en kritisch te bekijken of we – scholen en ministerie – de juiste dingen doen of dat we moeten bijsturen. Het eerste tussendoel luidt: op alle scholen die gebruikmaken van de eerste tranche van de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden zien we aan het eind van schooljaar 2023–2024 een verbetering van de prestaties op taal en rekenen-wiskunde ten opzichte van de prestaties voor (het gebruik van) de subsidie.

Effectonderzoek CPB onder scholen uit de eerste tranche (2022–2024)

Het Centraal Planbureau (CPB) heeft een kwantitatief effectonderzoek uitgevoerd dat nagaat of de subsidie inderdaad heeft geresulteerd in de beoogde verbetering van leerprestaties. In dit onderzoek vergelijkt het CPB de leerprestaties van leerlingen op scholen met en zonder subsidie met elkaar. Daarnaast onderzoekt het CPB of de subsidie effect heeft op de doorstroom van leerlingen (zoals het percentage leerlingen dat blijft zitten of op- dan wel afstroomt) en de mobiliteit van onderwijs(ondersteunend)personeel. Het onderzoek richt zich sec op de effecten van de beschikbaar gestelde subsidiegelden, en doet geen uitspraak over eventuele effecten van de ondersteuning die daarnaast aan een deel van deze scholen geboden is. U ontvangt het onderzoeksrapport van het CPB als bijlage bij deze brief.⁵

Eind schooljaar 2023–2024 is een vergelijking gemaakt tussen de leerprestaties, doorstroom en mobiliteit op scholen uit de eerste subsidie-tranche en scholen die daarvoor waren uitgeloot. De eerste groep betreft de 645 scholen die in 2022 als eerste met de subsidie van start gingen. Zij hadden hiervoor in eerste instantie één jaar de tijd, hoewel hun subsidie-periode uiteindelijk met een half jaar is verlengd. Door het CPB zijn er bij deze meting nog geen statistisch significante verschillen gevonden tussen scholen met en scholen zonder subsidie. Het onderzoeksrapport benadrukt echter dat het doorgaans meer dan twee jaar duurt voor effecten van financiële onderwijsinterventies zichtbaar worden. Aan het eind van schooljaar 2024–2025 zal een tweede meting plaatsvinden. De eindevaluatie van de subsidieregeling zal eind 2026 door het CPB worden opgeleverd.

Vragenlijststudie: schoolleiders positief over effecten subsidie

Om wat dieper te kijken naar de manier waarop scholen de subsidie inzetten en de gevolgen die zij hiervan ervaren binnen hun school voeren Sardes en SEO onder elke tranche subsidiescholen een vragenlijstonderzoek uit. De rapportage van het onderzoek onder scholen uit de tweede

⁴ Kamerstuk 31 293, nr. 670.

⁵ CPB, Tussenevaluatie van de subsidieregeling verbetering basisvaardigheden, december 2025.

tranche (2023–2025) ontvangt u als bijlage bij deze brief.⁶ Deelnemende scholen hebben hun subsidieperiode in de zomer van 2025 afgerond en in het najaar een afsluitende vragenlijst ingevuld.

Het merendeel van de scholen zag de leerprestaties van hun leerlingen over de subsidieperiode verbeteren. Scholen zien vooral vooruitgang bij taal en rekenen-wiskunde: zo'n 80 procent van de po-scholen en 70 procent van de vo-scholen ziet voor deze basisvaardigheden merkbare of aanzienlijke vooruitgang in de prestaties van leerlingen. Voor burgerschap en digitale geletterdheid geldt dit voor ruim 60 procent van de po- en vo-scholen. Hoewel po-scholen nog altijd positiever zijn dan vo-scholen, zijn vo-scholen uit de tweede tranche aanmerkelijk positiever dan vo-scholen uit de eerste subsidietranche (2022–2024).⁷ Het gat tussen de ervaringen van het po en vo wordt hiermee aanzienlijk kleiner. Het feit dat scholen uit beide tranches een vergelijkbaar positief beeld hebben van de vooruitgang die hun leerlingen boeken, lijkt er bovendien op te wijzen dat er daadwerkelijk iets in gang is gezet.

Voor taal en rekenen-wiskunde schrijven vrijwel alle scholen de waargenomen vooruitgang in meer of mindere mate toe aan de activiteiten die zij met de subsidiegelden hebben kunnen uitvoeren. Ongeveer 80 procent van de scholen zegt dat zij zonder de subsidie Verbetering basisvaardigheden niet dezelfde resultaten bij de leerlingen hadden kunnen behalen.

Bijna alle scholen van de tweede tranche geven aan dat zij een deel van de met de subsidie gestarte interventies onderdeel zullen maken van hun reguliere manier van werken. Dit betekent dat de impact van het Masterplan op scholen doorgaat wanneer de subsidieperiode afloopt. Dit is ook terug te zien in de manier waarop scholen de subsidiegelden besteden: namelijk om bestaand personeel extra uren te kunnen laten werken en om de deskundigheid van hun schoolteam te bevorderen. Beperkte inzet van de gelden is te zien op externe inhuur. Daar waar dit toch gebeurt, is deze inhuur voornamelijk gericht op het inkopen van professionaliseringsactiviteiten.

De individuele begeleiding die de onderwijscoördinatoren verlenen aan zogeheten prioriteitsscholen wordt wederom goed beoordeeld: driekwart van de po-scholen en 80 procent van de vo-scholen geeft deze ondersteuning een rapportcijfer 8 of hoger.

Ervaringen van scholen vs. meetbare effecten

Het effectonderzoek van het CPB en de vragenlijststudie door Sardes en SEO geven zodoende een gemengd beeld van de effectiviteit van de subsidie. Aan de ene kant zien we dat schoolleiders uitgesproken positief zijn over de gevolgen van de subsidie en de extra aandacht voor basisvaardigheden bij hen op school. Tegelijkertijd zien we dit positieve beeld nog niet doorwerken in significante verschillen tussen scholen in leerresultaten die wel en geen subsidie hebben ontvangen.

⁶ Sardes/SEO, Implementatieonderzoek subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden. Tranche 2 (tijdvak 1), eindmeting, november 2025.

⁷ Bij de vergelijking van uitkomsten van het vragenlijstonderzoek onder scholen uit tranche 1 en tranche 2 is het belangrijk om in gedachten te houden dat de populaties van beide tranches verschillen. Waar de subsidie Verbetering basisvaardigheden in de eerste tranche werd toegekend op basis van loting, gebeurde dit met ingang van de tweede tranche op basis van onderwijsachterstandsscore. Scholen uit de tweede tranche hebben dus gemiddeld een hogere schoolweging dan de scholen uit de eerste tranche, wat van invloed kan zijn op de resultaten van de vragenlijst.

Het is belangrijk te vermelden dat, bij het opstellen van de (tussen)doelen van het Masterplan, door experts is benadrukt dat een periode van één à twee jaar erg kort is om een significant effect van de subsidie op de leerprestaties van leerlingen te meten. Er is destijds toch besloten om ambitieuze doelen te formuleren: de urgentie om een verbetering van de leerprestaties teweeg te brengen was groot, net als de wens hier spoedig resultaat van te zien. Hoewel de resultaten van het effectonderzoek uiteraard teleurstellen, komen deze dus niet geheel als een verrassing.

Tegelijkertijd stemmen de resultaten van de vragenlijststudie mij hoopvol waar het aankomt op de effecten die we de komende jaren nog kunnen verwachten. Naar aanleiding van lessen uit de eerste subsidietranche is de aanpak van het Masterplan versterkt: zo is de subsidieperiode verlengd naar twee jaar en de ondersteuning vanuit OCW uitgebreid. Het feit dat scholen uit de tweede tranche (2023–2025) op verschillende vlakken aanmerkelijk positiever zijn dan scholen uit de eerste tranche (2022–2024) zou hiermee te maken kunnen hebben. Zij waren de eerste groep scholen die kon deelnemen aan OCW-startbijeenkomsten en begeide leernetwerken en hadden een jaar langer de tijd om met de subsidie aan de basisvaardigheden van hun leerlingen te werken.

Ook buiten de subsidieregeling om zijn positieve ontwikkelingen in gang gezet die de verbetering van de basisvaardigheden naar alle waarschijnlijkheid ten goede zullen komen. Zo staan we aan het begin van de implementatie van het nieuwe curriculum, waarin de basisvaardigheden centraal staan en in alle leergebieden zijn verweven. Bovendien heeft het evidence-informed werken op scholen een vlucht genomen. Tegelijkertijd is het belangrijk om oog te hebben voor door scholen ervaren hindernissen bij het effectief besteden van de subsidie. In het vragenlijstonderzoek geeft twee derde van de po- en vo-scholen aan dat financiële onzekerheid door de tijdelijkheid van de subsidie de belangrijkste belemmering vormt. Dit onderstreept nog maar eens hoe cruciaal het is om structurele middelen beschikbaar te stellen, waarmee scholen plannen kunnen maken voor de lange termijn. Ook zeggen scholen vaak dat de werkdruk te hoog is en het personeelstekort te groot om de activiteiten waarvoor zij de subsidie willen inzetten daadwerkelijk (goed) uit te kunnen voeren. Daarom wordt, parallel aan het Masterplan, volop ingezet op het vergroten en versterken van het lerarenbestand.

Monitoring: een blik op de toekomst

In de komende periode worden de monitoringsactiviteiten uitgebreid met een impactanalyse van de begeide leernetwerken die de onderwijscoördinatoren vanuit OCW faciliteren. Op basis van kennis uit wetenschap en praktijk zal de ondersteuning aan scholen verder worden geoptimaliseerd en uitgebreid, zodat zoveel mogelijk scholen de juiste weg inslaan. Daarnaast wordt ook de komende jaren nauwgezet gevolgd wat scholen met de subsidie doen en welke effecten zij hiervan zien. Hierbij zal steeds worden ingespeeld op kansen en uitdagingen die door het veld worden signaleerd.

Naast de leerprestaties zullen ook andere ontwikkelingen scherp in de gaten worden gehouden. Scholen zetten bijvoorbeeld massaal in op professionalisering van hun schoolteam: een positieve tendens die de onderwijskwaliteit in brede zin ten goede komt. Daarnaast is de verwachting dat de toenemende mate waarin scholen evidence-informed te werk gaan zich in de toekomst steeds verder zal bestendigen.

2. Van tijdelijke subsidies naar structurele bekostiging voor scholen voor verbetering basisvaardigheden

Vanaf de start van het Masterplan hebben scholen en sectororganisaties benadrukt hoe belangrijk het is dat scholen structureel middelen krijgen om te werken aan de verbetering van de basisvaardigheden. Dit helpt scholen om structurele plannen te maken voor een verbetering van de basisvaardigheden van leerlingen, bijvoorbeeld via de inzet van extra personeel. Bij de start van het Masterplan is echter niet zonder reden gekozen voor een subsidie. Zo kon geborgd worden dat scholen deze middelen daadwerkelijk zouden inzetten voor een verbetering van de basisvaardigheden. Dat kan met reguliere bekostiging niet.

Gerichte bekostiging

Eerder is aangegeven dat het kabinet dit hiaat in de manieren van bekostiging voor scholen wil repareren door het creëren van een wettelijke grondslag voor een nieuwe manier van bekostigen. Met het wetsvoorstel gerichte bekostiging wordt het mogelijk om scholen structurele middelen te geven voor een gericht doel met tijdelijke voorwaarden. Dit is een uitbreiding van de huidige mogelijkheden, namelijk reguliere bekostiging en subsidies. Er kunnen, anders dan bij de reguliere bekostiging die besturen krijgen, tijdelijke verplichtingen worden gesteld aan deze nieuwe vorm van structurele bekostiging.

De eerste beoogde toepassing van gerichte bekostiging is de omzetting van de middelen uit de subsidie Verbetering basisvaardigheden naar extra structurele bekostiging voor de verbetering van basisvaardigheden. Het wetsvoorstel dat deze vorm van bekostiging mogelijk maakt, zal zo snel mogelijk voor behandeling aan uw Kamer worden aangeboden. Ik heb het advies van de Raad van State inmiddels ontvangen. Het betreft een dictum C. Op dit moment wordt bezien hoe het wetsvoorstel aan te passen zodat er recht kan worden gedaan aan de opmerkingen van de Raad van State. Dat moet zorgvuldig gebeuren. Helaas betekent dit dat de invoering van het wetsvoorstel vertraagd is en dat de eerder beoogde invoering per kalenderjaar 2027 niet meer mogelijk is.

Structurele bekostiging verbetering basisvaardigheden per 2027

Er is mij veel aan gelegen om het onderwijsveld te voorzien van een structurele bekostiging voor de verbetering van de basisvaardigheden. Het belang hiervan wordt bij mijn gesprekken met mensen uit het onderwijsveld keer op keer benadrukt. Omdat het zo van belang is dat alle scholen per 2027 over € 182 per leerling extra kunnen beschikken, zullen deze middelen in 2027 als aanvullende bekostiging aan alle scholen worden verstrekt. Dit als overgang naar de beoogde toepassing via gerichte bekostiging in 2028. Scholen hebben hiermee de zekerheid dat zij vanaf 2027 structureel € 182 per leerling extra krijgen voor de verbetering van basisvaardigheden en zij kunnen hiervoor dus nu al duurzame plannen maken. Verantwoording afleggen over de manier waarop de middelen worden ingezet is ook in dit overgangsjaar van belang. De PO-Raad en de VO-raad zullen hun leden ondersteunen om deze verantwoording op een heldere en eenduidige manier te laten landen in de jaarverslagen. Deze aanvullende bekostiging zal één van de maatschappelijke thema's zijn waar besturen in hun jaarverslagen over zullen rapporteren. Daarnaast volgt er in 2028 een themarapportage over basisvaardigheden over de inzet van de aanvullende bekostiging. De combinatie van deze afspraken zorgt in de tussentijd voor effectieve besteding en goede verantwoording van de middelen voor verbetering van de basisvaardigheden.

3. Voortgang op de vijf pijlers van het Masterplan basisvaardigheden

Duurzame verbetering van de basisvaardigheden vraagt naast structureel geld ook om maatregelen die de onderwijskwaliteit op lange termijn versterken en die ervoor zorgen dat leraren goed toegerust zijn om het beste onderwijs te geven in taal, rekenen-wiskunde, digitale geletterdheid en burgerschap.

Er valt niet één oorzaak aan te wijzen voor de dalende trend in de leerprestaties. Daarom wordt er vanuit verschillende opgaven, de vijf pijlers van het Masterplan, gewerkt aan de verbetering van de basisvaardigheden en de versterking van de onderwijskwaliteit. De pijlers luiden als volgt:

1. Een duidelijke opdracht aan het funderend onderwijs.
2. Beter zicht op basisvaardigheden.
3. Breder gebruik van bewezen aanpakken.
4. Versterken van de taal- en leeromgeving.
5. Extra tijd en ruimte voor kwalitatief goede leraren.

Pijler 1: Een duidelijke opdracht aan het funderend onderwijs

Alles begint met heldere doelen voor het onderwijs: voor leerlingen, voor scholen en voor onszelf. Dat vraagt onder andere om een glashelder curriculum waarin leraren en leerlingen precies weten wat leerlingen moeten beheersen ten aanzien van onder meer de basisvaardigheden.

Alle nieuwe kerndoelen zijn opgeleverd

Inmiddels is een belangrijke mijlpaal bereikt: per 21 november jongstleden zijn de kerndoelen voor alle negen leergebieden opgeleverd. Die kerndoelen zijn niet alleen duidelijker maar ook samenhangender dan de verouderde kerndoelen die nu gelden. Zo komen lezen, schrijven en rekenen in alle leergebieden terug. De actualisatie van de examenprogramma's en de aanpassing van de referentiekaders zijn daarnaast in volle gang.

De inhoudelijke aanpassing van de curriculumdocumenten vormt de eerste fase. Hierna volgt de vastlegging daarvan in wet- en regelgeving en de implementatie van de kerndoelen op scholen. Het streven is om de kerndoelen voor Nederlands en rekenen-wiskunde op 1 augustus 2026 in werking te laten treden. Voor de overige leergebieden gebeurt dit op 1 augustus 2027.

Tegelijkertijd verwachten we van scholen dat zij nu al aan de slag gaan met het nieuwe curriculum. Het is namelijk cruciaal dat scholen tijdig starten met het werken met de nieuwe kerndoelen. Hierdoor kunnen leerlingen zo snel mogelijk profiteren van de nieuwe kennis en hebben scholen voldoende tijd om vanuit een schooleigen visie het onderwijs aan te passen op een manier die aansluit bij hun leerlingenpopulatie. Door de curriculumontwikkeling aan te laten sluiten bij de professionele ontwikkeling en schoolorganisatieontwikkeling wordt integraal gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. De kerndoelen voor Nederlands, rekenen-wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid zijn hierin een mooi startpunt. Scholen kunnen namelijk nu al met deze kerndoelen aan de slag.

Om te zorgen dat het nieuwe curriculum daadwerkelijk leidt tot beter onderwijs in de klas neemt OCW de regie in de fase van curriculumimplementatie. Het nieuwe curriculum biedt scholen de kans om dit moment aan te grijpen om kritisch te kijken naar het onderwijsaanbod, de lesmethoden en de aanpak in de klas. Dit vraagt de komende jaren inzet van alle betrokkenen in en om het onderwijs. Schoolleiders en leraren zijn daarbij de spil, maar ook andere partijen – zoals leermiddelenmakers, toetsontwikkelaars, sectorraden, vakverenigingen en lerarenopleidingen – spelen een belangrijke rol. De onderwijscoördinatoren van het Masterplan zullen daarnaast worden ingezet om de succesvolle implementatie van het vernieuwde curriculum vanuit OCW te ondersteunen.

Om de implementatie van de geactualiseerde kerndoelen en examenprogramma's zo soepel mogelijk te laten verlopen is een implementatie-aanpak uitgewerkt langs vijf lijnen die de ontwikkeling en ondersteuning van scholen versterken:

1. *Curriculumbewustzijn en professionalisering*: Succesvolle implementatie van het curriculum vraagt van onderwijsprofessionals dat zij inzicht hebben in wat het nieuwe curriculum betekent, hoe de verschillende onderdelen met elkaar samenhangen en hoe het vertaald kan worden naar de eigen schoolpraktijk. Schoolleiders en leraren wordt passende ondersteuning geboden om doordachte keuzes te kunnen maken en zo blijvend te werken aan de onderwijskwaliteit.
2. *Leermiddelen*: Leermiddelen vormen een belangrijk hulpmiddel voor leraren om de vertaalslag te maken van het nieuwe curriculum naar het onderwijs. De komende tijd worden de leermiddelen aangepast aan het geactualiseerde curriculum en wordt er gewerkt aan gezamenlijke kennisontwikkeling over hoe leermiddelen hier op een passende wijze voor ingezet kunnen worden.
3. *Toetsing*: Toetsen worden aangepast om goed aan te sluiten bij het geactualiseerde curriculum en te zorgen voor een doorlopende leerlijn. In het po gaat het hierbij om de actualisatie van de leerlingvolgsystemen en doorstroomtoetsen, in het vo om de centrale eindexamens. Daarnaast vraagt dit om een schoolvisie op de toetscultuur die zorgt voor een doorlopende leerlijn en aansluit op het geactualiseerde curriculum.
4. *Communicatie*: Het is cruciaal dat er richting scholen helder en tijdig wordt gecommuniceerd wat er van hen wordt verwacht en welke ondersteuningsmogelijkheden zij daarbij hebben. Dit vraagt om een nauwe afstemming van communicatie-uitingen met veldpartijen waarin niet alleen informatie wordt gedeeld, maar waarbij de dialoog met scholen en feedback vanuit hen actief worden gestimuleerd.
5. *Monitoring*: Tijdens de implementatiefase wordt zicht gehouden op de effecten van het geactualiseerde curriculum op de onderwijspraktijk. De nadruk ligt op het lerende karakter: met het ophalen van ervaringen en informatie wordt de ondersteuning aan scholen verbeterd.

De komende jaren wordt door OCW, SLO en andere ondersteuningspartners op basis van deze vijf lijnen gerichte ondersteuning geboden aan scholen. Deze ondersteuning start in het voorjaar van 2026 met als aftrap de OCW Dichtbij conferenties, die in het teken staan van de curriculumimplementatie. De onderwijscoördinatoren van OCW zullen ook een bijdrage leveren aan deze implementatie. Dat doen zij bijvoorbeeld in de vorm van begeleide leernetwerken waarin de focus ligt op de basisvaardigheden in relatie tot de curriculumimplementatie.

Om scholen voldoende tijd te geven om de nieuwe kerndoelen integraal en in samenhang te implementeren, start vanaf 2031 het handhavend toezicht op de kerndoelen. Vanaf dat moment wordt van alle scholen verwacht dat zij met de nieuwe kerndoelen werken. Tot die tijd is er het overgangsrecht en wordt scholen de keuze geboden om met de oude of nieuwe kerndoelen te werken.

Pijler 2: Beter zicht op de basisvaardigheden

Om de basisvaardigheden van hun leerlingen te verbeteren, is het noodzakelijk dat leraren weten hoe leerlingen ervoor staan en wat leerlingen nodig hebben. Op landelijk niveau geldt hetzelfde en moet er dus goed zicht zijn op de prestaties van leerlingen op de basisvaardigheden en de bijbehorende trends. Om die reden is met de komst van het Masterplan ingezet op het verbeteren van het zicht op de leerprestaties van leerlingen. Zo verschijnt sinds 2023 jaarlijks de Monitor basisvaardigheden.

Monitor basisvaardigheden 2025: landelijk zicht op de prestaties

Bij deze brief ontvangt u de Monitor basisvaardigheden 2025. De Monitor geeft aan de hand van verschillende bronnen een landelijk beeld van de leerprestaties op het gebied van de basisvaardigheden in het funderend onderwijs.

Primair onderwijs: stabiliteit en hoopvolle signalen

De ontwikkeling van de prestaties van leerlingen in het po kunnen we gedetailleerd van jaar op jaar volgen aan de hand van de analyses door het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO) van leerlingvolgsysteemtoetsen van groep 3 tot en met 7. Daaruit blijkt dat de leerprestaties in de meeste gevallen relatief stabiel zijn. Leerlingen uit groep 3, 4 en 5 laten vooruitgang zien wat betreft begrijpend lezen. Groep 3-leerlingen scoren inmiddels zelfs beter dan vóór corona, met name bij begrijpend lezen en spelling. De vooruitgang van de leerprestaties in groep 3 begon in schooljaar 2021–2022 en zet ook dit jaar door. Dat geeft vertrouwen dat de verbetering van leerprestaties is ingezet. We zien ook dat in groep 7 het percentage leerlingen dat voor rekenen streefniveau 1S beheerst licht stijgt. Dat is goed om te zien, omdat we weten – en de Inspectie heeft daar ook al vaker op gewezen – dat met name het percentage leerlingen dat bij het verlaten van de basisschool het meer geavanceerde rekenniveau 1S beheerst al jaren te laag is. Het beeld is niet alleen maar positief. In groep 5 blijven de leerprestaties voor spelling en rekenen juist nog wat achter ten opzichte van pre-corona. Toch hebben de vaardigheidsniveaus in het po zich, na de coronapandemie, over het algemeen goed hersteld.

Onderbouw voortgezet onderwijs: dalende prestaties, maar ook enkele lichtpuntjes

Waar de ontwikkelingen in het po positief stemmen, is het beeld vanuit het vo anders. In de onderbouw zet de daling van de leerprestaties voor Nederlands leesvaardigheid en woordenschat ook dit jaar door. De vaardigheidsniveaus liggen fors lager dan voor corona. Ook voor rekenen-wiskunde zijn de leerprestaties van onderbouwleerlingen sinds de coronapandemie fors gedaald, maar deze daling is minder uniform en over het algemeen minder sterk dan bij Nederlands. Dit blijkt uit onderzoek van Stichting Cito, op basis van leerlingvolgsysteemdata.

Als we de leerprestaties van dit jaar vergelijken met die van vorig jaar, zien we voor leerjaar 2 en 3 op sommige schoolsoorten wel de eerste tekenen van stabilisatie of lichte afname van de daling ten opzichte van vorig schooljaar. Zo behaalden havo- en vwo-leerlingen in schooljaar 2024–2025 aan het eind van de tweede en derde klas vrijwel dezelfde vaardigheidsscore voor Nederlands woordenschat als vorig jaar. Dit is een positief signaal: in schooljaar 2023–2024 was nog een consistente daling te zien ten opzichte van het schooljaar daarvoor. Ook voor rekenen-wiskunde zien we, ten opzichte van vorig schooljaar, voor de onderbouw van het vwo en de tweede en derde klas van de havo voorzichtige tekenen van vooruitgang.

Voor zowel leesvaardigheid als rekenen-wiskunde zijn de uitdagingen – voor wat betreft het behalen van referentieniveau 2F – het grootst op het vmbo. Daarom is er vanuit het Masterplan extra aandacht voor deze doelgroep en zal bekeken worden of de ondersteuning die het programma aan scholen biedt specifiek voor het vmbo moet worden opgeschaald.

Reflectie op de eindexamencijfers 2025

Gedurende de coronapandemie (2020, 2021 en 2022) lagen de slagingspercentages vanwege de extra examenmaatregelen veel hoger dan normaal, er golden aangepaste exameneisen en een aangepaste normering. Om de ontwikkeling van de prestaties van leerlingen aan het eind van het vo toch goed te kunnen beoordelen voert het College voor Toetsen en Examens (CvTE) verschillende analyses uit die de examenresultaten van de nodige context voorzien.

Zo lijken de prestaties op de centrale eindexamens (CE) van 2025 op het eerste oog voor Nederlands en wiskunde achteruit te zijn gegaan ten opzichte van vorig jaar. Bij sommige examens is er daadwerkelijk slechter gepresteerd dan in 2024. Maar niet voor alle examens geldt dat een gemiddeld lager CE-cijfer in 2025 een lagere vaardigheid betekent dan in 2024. Het CvTE heeft namelijk de prestatie-eis voor sommige examens aangescherpt in 2025. In onderstaand kader wordt een en ander uitgebreid toegelicht alsook bij de motie Kisteman waarop ik hieronder inga. Het CvTE onderzoekt jaarlijks hoe het vaardigheidsniveau van eindexamenkandidaten zich verhoudt tot het niveau van vóór de coronapandemie (2019).⁸ Uit dit onderzoek komt naar voren dat het gemiddelde vaardigheidsniveau voor het cluster wiskunde in 2025 lager is dan pre-corona. Voor Nederlands konden de analyses dit jaar om onderzoekstechnische redenen niet plaatsvinden.

Aangepaste prestatie-eis centrale examens

Om de cijfers van leerlingen op hun centrale examens te kunnen vaststellen, wordt er ieder jaar gewerkt met een normering. De normering van de CE's heeft als doel om de prestatie-eis, waaraan leerlingen minimaal moeten voldoen om een voldoende te halen, van jaar op jaar te handhaven. In september werd uw Kamer geïnformeerd dat het CvTE heeft geconstateerd dat door de tijdelijk aangepaste normeringssystematiek in de coronajaren de prestatie-eis van het centraal examen voor sommige vakken te laag is komen te liggen.⁹ In het najaar van 2024 heeft het CvTE daarom een peiling uitgevoerd onder leraren, toetsdeskundigen en vaststellingscommissies over de prestatie-eis voor hun examen. Mede op

⁸ Het onderzoeksrapport van het CvTE ontvangt u binnenkort als bijlage bij de Kamerbrief over het Nationaal Programma Onderwijs.

⁹ Kamerstuk, 31 289, nr. 604.

basis van deze informatie werd door het CvTE geconcludeerd dat de prestatie-eis voor de meeste examens op een goed niveau ligt, en vergelijkbaar is met de prestatie-eis die voor corona gold. Maar er waren ook examens waarvoor de prestatie-eis in 2025 moest worden opgehoogd. Het CvTE licht in een document op hun website, aanvullend op de informatie over de normering, de aanpassingen op de prestatie-eisen nader toe.¹⁰ Enkele voorbeelden van de samenhang tussen de prestatie-eis aanpassingen en de gemiddelde CE-cijfers zijn als volgt:

- Bij Nederlands havo lagen de CE-cijfers in 2025 lager dan in 2024. Maar doordat de prestatie-eis in 2025 hoger lag dan in 2024, zijn havo's vergeleken met vorig jaar niet minder vaardig geworden.
- Ook bij wiskunde A + B vwo zijn de CE-cijfers in 2025 een stuk lager dan in 2024. Waar de daling bij wiskunde A direct kan worden gerelateerd aan de verhoging van de prestatie-eis, is de daling bij wiskunde B groter dan op basis van de prestatie-eis aanpassing had kunnen worden voorspeld. Vwo-leerlingen zijn dus minder vaardig geworden bij wiskunde B.
- Bij wiskunde A havo is er geen aanpassing geweest in de prestatie-eis. Maar het gemiddelde CE-cijfer ligt hier lager dan in 2024. Dit betekent dat er sprake is van een afname in de vaardigheid.

Motie Kisteman over resultaten centrale examens

Met de motie van het lid Kisteman (VVD) wordt de regering verzocht te onderzoeken (i) waarom het aantal geslaagden jaarlijks gelijk blijft terwijl de leesvaardigheid afneemt, en (ii) welke invloed de N-term heeft op de niveaudaling en de uitslagen op centrale examens, en de Kamer over de uitkomsten zo snel mogelijk te informeren.¹¹ Hieronder ga ik in op beide verzoeken in de motie.

Indicatoren die de onderwijsprestaties, zoals leesvaardigheid, in het funderend onderwijs meten laten soms verschillende resultaten zien. Leesvaardigheid is een onderdeel van de PISA-toets. De resultaten uit 2022 laten zien dat de leesvaardigheid van Nederlandse jongeren op 15-jarige leeftijd sterk is gedaald. Leesvaardigheid is ook een belangrijk onderdeel van het centraal examen Nederlands. De examens, die dus op een later moment in de schoolloopbaan plaatsvinden dan de afname van PISA, laten gemiddeld genomen geen sterke daling zien. Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) heeft in kaart gebracht welke redenen daaraan ten grondslag kunnen liggen.

Een vaak genoemde verklaring betreft de impact van motivatie. De PISA-toets betreft een «low stakes» toets: voor een leerling zijn er geen consequenties verbonden aan de uitkomst. Van de centrale examens hangt juist heel veel af. Leerlingen zijn hierdoor extra gemotiveerd om een goede prestatie neer te zetten. Ook leraren zijn gemotiveerder en steken veel tijd in het voorbereiden van hun leerlingen op de «high stakes» toetsen. Ook kunnen verschillen in de manier waarop vaardigheden worden getoetst een rol spelen: de inhoud die in PISA wordt getoetst is anders dan de stof die in de eindexamens aan bod komt. PISA toetst simpelweg niet hetzelfde als de inhoud van het Nederlandse curriculum. Het curriculum en het eindexamen zijn vanzelfsprekend sterk op elkaar afgestemd, wat bij PISA – dat uitgaat van een internationaal

¹⁰ CvTE, Stap voor stap naar een stabiele prestatie-eis, november 2025. <https://www.examenblad.nl/2026/onderwerpen/normering-centrale-examens>

¹¹ Kamerstuk 31 293, nr. 836.

kader – niet het geval is. Ook het leerjaar op het moment van afname kan een rol spelen. De PISA-toets wordt afgenomen op 15-jarige leeftijd; leerlingen die eindexamen doen zijn vaak wat ouder. Het NRO zal in 2026 verder onderzoek verrichten naar dit vraagstuk.

Het tweede verzoek uit de motie betrof de invloed van de normering van de examens. Het CvTE is verantwoordelijk voor de normering van de centrale examens. De normering is erop gericht de prestatie-eis van jaar op jaar te handhaven. Met de zogenaamde N-term wordt er gecompenseerd voor de verschillen in moeilijkheid tussen centrale examens uit verschillende jaren. Als veel leerlingen een toets slecht hebben gemaakt, kan dat komen doordat ze een relatief moeilijk examen hebben gemaakt. In dat geval gaat de N-term omhoog. Maar als het examen niet moeilijker was, kan het ook zijn dat de leerlingen minder vaardig zijn geworden. De N-term gaat dan niet omhoog.

Hierboven werd toegelicht dat gedurende de coronaperiode de normering tijdelijk moest worden aangepast, waardoor de prestatie-eis wat is gaan schuiven. In het genoemde nieuwsbericht voor leraren wordt uitgelegd hoe de aanpassingen van de prestatie-eis van het CE in 2024 en 2025 tot stand zijn gekomen. Deskundigen gaven voor de meeste examens aan dat de prestatie-eis al op de juiste hoogte lag en dus niet aangepast hoefde te worden. Er zijn ook examens waar de prestatie-eis omhoog is gegaan, maar er zijn ook enkele examens waarvoor de prestatie-eis juist iets omlaag is gegaan. De komende jaren blijft er gemonitord worden. Hiermee zorgt het CvTE ervoor dat de prestatie-eis op de juiste hoogte stil komt te liggen en goed aansluit op het onderwijs en de leerlingen.

Meer zicht en betere data voor scholen

Naast het landelijk zicht op de prestaties van leerlingen is het ook van belang dat scholen goed zicht hebben op de prestaties van hun leerlingen. Met een goed zicht zijn schoolteams beter in staat om onderwijs aan te bieden dat aansluit op wat leerlingen nodig hebben. Binnen een evidence-informed werkwijze is schooleigen data over de leerlingen een belangrijk aspect. Om die reden is hierin vanuit het Masterplan ook geïnvesteerd.

Zo kunnen alle scholen gebruik maken van de schoolrapportages van het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO) over prestaties, doorstroom en vervolgsucces. Daarnaast kunnen scholen in het po zich ook aanmelden voor de leergroeirapportages van NCO, waarbij ook de data uit het leerlingvolgsysteem wordt meegenomen in de rapportage op schoolniveau. Inmiddels doet bijna 75 procent van de po-scholen hieraan mee. Dat is een grote groei ten opzichte van 2022, toen dit percentage rond de 50 procent lag. In deze rapportage kunnen scholen ook zien hoe zij het doen ten opzichte van vergelijkbare scholen.

In de voortgangsbrief van dit voorjaar werd al geconstateerd dat ruim 80 procent van de vo-scholen gebruikmaakt van een leerlingvolgsysteem met gestandaardiseerde toetsen. Dat is opvallend, want in het vo is geen sprake van een verplichting, zoals in het po. Uit onderzoek blijkt wel dat vo-scholen de informatie beter zouden kunnen benutten. Daarom wordt er, samen met de VO-raad, gewerkt aan een richtlijn voor scholen.

Ook in de toekomst zal er worden geïnvesteerd in onderzoek en data. Bijvoorbeeld door het NCO te financieren, door de uitbreiding van de nationale peilingsonderzoeken van de Inspectie en door deelname aan belangrijke internationale onderzoeken zoals PISA. Vorig schooljaar hebben Nederlandse scholen en leerlingen weer meegedaan aan PISA. De uitkomsten van PISA-2025 worden in het najaar van 2026 verwacht.

In het voorjaar van 2026 verschijnt de *International Early Learning and Child Wellbeing Study* (IELS), waar Nederland dit jaar voor het eerst aan meedoet. IELS is een internationaal vergelijkend onderzoek, ontwikkeld door de OESO, dat de beginnende geletterdheid, rekenvaardigheden, executieve functies en sociaal-emotionele ontwikkeling van vijfjarigen in kaart brengt. Dit zijn factoren die voorspellend zijn voor het succes in de verdere schoolloopbaan. Om de leerprestaties te verbeteren is het van cruciaal belang om de brede ontwikkeling van het jonge kind te stimuleren. Hierbij gaat het dus niet alleen om het vroeg beginnen met taal en rekenen. Als Masterplan helpen we scholen dan ook om op basis van kennis en onderzoek het bredere onderwijs aan deze doelgroep zo vorm te geven dat kinderen optimaal tot bloei kunnen komen.

Pijler 3: Breder gebruik van bewezen effectieve aanpakken

Bij het verbeteren van de basisvaardigheden is het belangrijk dat scholen gebruik maken van bewezen effectieve aanpakken en methoden en dat zij evidence-informed werken. Daarbij combineren scholen wetenschappelijke kennis met eigen data en praktijkkennis. Zo maken ze inzichten uit de wetenschap toepasbaar voor de specifieke context van de school. Het Ministerie van OCW zet breed in op het bevorderen van evidence-informed werken in het onderwijs. Het is een grote uitdaging om samen met het onderwijs de slag te maken naar een situatie waarin evidence-informed werken op school normaal is. Leerlingen verdienen nu eenmaal het beste onderwijs. De afgelopen periode zijn daarin weer goede stappen gezet.

Start van het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs

Op 1 januari 2026 start het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs (NKO). De komst van het NKO is een mijlpaal in het verder ontwikkelen en verstevigen van de kennisinfrastructuur voor heel het onderwijs. Het biedt aan alle sectoren in het onderwijs een sterke kennisbasis en zal scholen helpen om het evidence-informed werken naar een hoger niveau te tillen. Leraren en schoolleiders kunnen bij het NKO terecht voor toegankelijke, betrouwbare en onafhankelijke kennis over effectieve lesaanpakken en wetenschappelijk onderbouwde manieren om te professionaliseren en doorlopend het onderwijsproces te verbeteren. De komende jaren zal het NKO samen met het veld de grootste vraagstukken uit het onderwijs bestuderen, oppakken en verbeteren.

Directe ondersteuning van evidence-informed werken door OCW

Vanuit het Masterplan worden scholen op verschillende manieren gestimuleerd om evidence-informed te werken. Deze initiatieven zijn gericht op alle scholen, of zij nu subsidie ontvangen of niet. Zo organiseert OCW jaarlijks een aantal regionale conferenties onder de noemer OCW Dichtbij om scholen te inspireren, informeren en te verbinden. Niet alleen onderzoekers, maar ook scholen krijgen als podiumschool de gelegenheid om te vertellen hoe zij hun vraagstukken aanpakken. In het voorjaar van 2025 namen bijna 1.700 onderwijsprofessionals deel aan deze conferenties, waarover zij uitermate positief waren. In het voorjaar van 2026 zal een nieuwe serie OCW Dichtbij conferenties worden georganiseerd. Deze serie zal in het teken staan van de curriculumimplementatie: aan de slag met het nieuwe curriculum. Tijdens deze conferenties ontvangen schoolleiders en ook bestuurders, ieder vanuit diens eigen rol, gerichte ondersteuning bij het implementeren van de nieuwe kerndoelen.

Om scholen verder te inspireren op het gebied van evidence-informed werken organiseert het Masterplan in schooljaar 2025–2026 een serie van vijf online masterclasses die scholen live kunnen volgen. Tijdens deze masterclasses komt steeds zowel een wetenschapper als een schoolleider aan het woord. Vanuit hun respectievelijke expertises belichten zij onderwerpen zoals taalontwikkeling bij het jonge kind, het motiveren van vo-leerlingen door middel van betekenisvol onderwijs en gespreid leiderschap. De masterclasses worden zeer goed bekeken en positief gewaardeerd.

Via de website van het Masterplan worden regelmatig artikelen en inspiratievideo's gedeeld die scholen kunnen helpen op hun pad naar duurzaam evidence-informed onderwijs. Ook is hier een interventiekaart te vinden met effectieve onderwijsinterventies, die door scholen veelvuldig gebruikt en zeer positief gewaardeerd wordt.¹² Ook buiten het Masterplan om werkt het ministerie, met onder andere het Nationaal Groeifonds (NGF) programma Ontwikkelkracht, aan het versterken van een onderzoeks- en verbetercultuur op scholen en aan de ontwikkeling van nieuwe kennis. Ontwikkelkracht sluit met haar aanpak, met onder meer expertisescholen en co-creatielabs, naadloos aan op het Masterplan en vice versa.

De expertisepunten: brug naar de schoolpraktijk

In het kader van het Masterplan zijn drie expertisepunten opgericht: voor burgerschap, rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid. De expertisepunten voorzien in een behoefte van het onderwijsveld en slaan een brug tussen kennis en praktijk. De expertisepunten brengen versnipperde kennis over het leergebied samen en zorgen voor de verspreiding van die kennis. Ook kunnen scholen bij hen terecht met vragen. De expertisepunten trekken waar mogelijk samen op. Per expertisepunt verschilt het hoe zij ondersteuning bieden aan scholen en welke activiteiten zij precies ontplooiën met de subsidie van OCW. Dat kunnen conferenties en (netwerk)bijeenkomsten zijn zoals de conferentie «Onderwijs meets onderzoek» over wiskundeangst, georganiseerd met steun van het Expertisepunt Rekenen-Wiskunde. Of bijvoorbeeld een instrument waarmee scholen kunnen testen waar zij staan. Zo werd de QuickScan Burgerschap door ruim 3.400 scholen ingevuld. Dit zijn mooie uitkomsten.

OCW verwacht dat er na afloop van de subsidies aan de expertisepunten voorlopig nog behoefte blijft aan deze vorm van gespecialiseerde en directe ondersteuning, zeker met het oog op de aankomende curriculum-implementatie. Een voor scholen herkenbare en toegankelijke ondersteuning lijkt de komende jaren belangrijk. Op dit moment is OCW met een verkenning bezig waarin wordt onderzocht hoe de expertisepunten, na het einde van de aan hen verstrekte subsidies, het best ingericht kunnen worden. Daarbij speelt ook de vraag hoe de balans eruit ziet tussen uniformiteit en eigenheid, want de behoeften van scholen verschillen per leergebied. Mede in dat licht worden de drie bestaande expertisepunten in 2026 geëvalueerd en wordt onderzocht wat de precieze behoefte van scholen is. In die verkenning wordt ook gekeken naar de verhouding met het toekomstige NKO en met SLO. Over de inrichting van een expertisepunt voor taal is door de Kennistafel Effectief Leesonderwijs onlangs advies uitgebracht. Dit advies wordt betrokken in deze verkenning.

¹² Sardes/SEO, Implementatieonderzoek subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden. Tranche 2 (tijdvak 1), eindmeting, november 2025.

In het wetstraject deugdelijkheidseisen worden een aantal wettelijke eisen geconcretiseerd. Eén daarvan is het stelsel van kwaliteitszorg. Op dit moment specificceert de wet niet wat daarmee bedoeld wordt. Met de wetswijziging wordt evidence-informed werken wettelijk vastgelegd als onderdeel van het stelsel van kwaliteitszorg en daarmee stevig verankerd. In de wet wordt vastgelegd dat het stelsel van kwaliteitszorg de onderdelen planmatig en cyclisch werken, het bevorderen van een kwaliteit-scultuur en het gebruikmaken van kennis uit onderzoek of praktijk bevat. Daarmee wordt een lerende cultuur op alle scholen bevorderd en uiteindelijk vanzelfsprekend. Dit komt de onderwijskwaliteit en de basisvaardigheden natuurlijk ten goede. Het wetsvoorstel wordt medio 2026 met uw Kamer gedeeld.

Betere kwaliteit leermiddelen

Om de prestaties voor de basisvaardigheden te verhogen wordt ook ingezet op een betere kwaliteit van leermiddelen. In dat verband loopt een verkenning naar een kwaliteitsalliantie leermiddelen. U ontvangt over het onderwerp leermiddelen apart een brief voor de begrotingsbehandeling. In het eerste kwartaal van 2026 zal de Onderwijsraad advies uitbrengen over evidence-informed onderwijs. Op verzoek van uw Kamer gaat de Onderwijsraad in op de kansen en risico's van sturing op evidence-informed werken in de onderwijspraktijk voor de kwaliteit van onderwijs.

Pijler 4: Versterken van de taal- en leeromgeving

Niet alleen de school, maar ook de bredere leefomgeving speelt een centrale rol in de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van taalvaardigheid. Ook hier ligt een grote opgave om de taalomgeving van leerlingen in brede zin te versterken.

De investering in de bibliotheek werpt vruchten af

Veel lezen leidt tot een betere taalontwikkeling, een grotere woordenschat en bredere kennis over de wereld.¹³ Het is dus belangrijk om ervoor te zorgen dat leerlingen met plezier een boek openslaan. Bibliotheken zijn expert op het gebied van leesbevordering en leesplezier. In de landelijke, bewezen effectieve programma's de Bibliotheek op school (dBos) en BoekStart in de kinderopvang werken scholen en opvanginstellingen daarom samen met bibliotheken aan het verhogen van de leesmotivatie van leerlingen.

In de periode 2023–2026 is in het kader van het Masterplan basisvaardigheden € 74 miljoen geïnvesteerd in dBos en BoekStart. Dankzij deze subsidie is het aantal scholen en kinderopvangvoorzieningen dat middels deze programma's aan leesbevordering werkt sterk gegroeid. Zo nam het aantal deelnemende po-scholen tussen 2023 en 2024 met 17 procent toe. Voor het vo is dit zelfs 35 procent: een toename die, conform de subsidievoorwaarden, grotendeels uit vmbo-scholen bestaat.¹⁴ Ook steeg het aantal kinderen en jongeren dat lid is van de bibliotheek mede als gevolg van de investering in dBos – de ledenaantallen waren nooit eerder zo

¹³ Stichting Lezen – Leesmonitor(2025). *Geletterdheid houdt verband met cognitieve ontwikkeling*. <https://www.lezen.nl/onderzoek/geletterdheid-houdt-verband-met-cognitieve-ontwikkeling/>

¹⁴ Bnetwerk. (27 mei 2025). Dienstverlening voor jeugd 2023–2024. <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/publicaties/dienstverlening-voor-jeugd-2023-2024>

hoog. Dat is in deze tijd van ontlezing een mooi en opvallend resultaat om trots op te zijn.

Vlak voor de zomer van 2025 is aangekondigd dat de tijdelijke subsidie voor dBos en Boekstart wordt omgezet in structurele financiering.¹⁵ In 2027 is er € 38 miljoen beschikbaar vanuit de OCW-begroting; vanaf 2028 gaat het jaarlijks om € 50 miljoen. Het geld zal vanaf 2027 worden verdeeld tussen scholen (middels de gerichte bekostiging voor basisvaardigheden) en bibliotheken. Scholen kunnen ervoor kiezen om (een deel van) de gerichte bekostiging te besteden aan dBos. Bibliotheken moeten de structurele financiering inzetten om de samenwerking met het funderend onderwijs en/of de pabo, het mbo en de kinderopvang (BoekStart) voort te zetten.

Met deze structurele financiering wordt zodoende ingezet op blijvende versterking van de taal- en leeromgeving en robuuste effecten op het leesgedrag en de leesvaardigheid van leerlingen. Meer en beter lezen is immers niet alleen cruciaal voor de taalvaardigheid van leerlingen, het draagt ook breder bij aan hun beheersing van de andere basisvaardigheden. In die context zijn ook de resultaten van het Nationaal Media Onderzoek bemoedigend.¹⁶ Hieruit blijkt dat 85 procent van de basisschoolleerlingen voor hun plezier leest. Onder leerlingen van 6 tot 9 jaar oud gaat het zelfs om 90 procent. Bovendien is de verkoop van kinderboeken in 2024 gestegen.¹⁷ Bibliotheken leenden in datzelfde jaar ruim 30 miljoen kinderboeken uit.¹⁸

Pijler 5: Extra tijd en ruimte voor kwalitatief goede leraren

Iedere aanpak voor het versterken van de basisvaardigheden valt of staat met de leraar. Het is van groot belang dat er voldoende en goede leraren voor de klas staan om de plannen uit te voeren. Alleen met voldoende en goed toegeruste leraren en schoolleiders heeft de aanpak voor basisvaardigheden immers kans van slagen. Daarom hebben deze twee onderwerpen, basisvaardigheden en personeel, voor mij de hoogste prioriteit.¹⁹

Bij de start van het Masterplan is via het Onderwijsakkoord 2022 extra ruimte en tijd gerealiseerd voor leraren om zich te professionaliseren op het punt van basisvaardigheden en de curriculumherziening. Daarin zijn met de sociale partners in het po en vo afspraken gemaakt over meer ruimte voor professionalisering op het gebied van basisvaardigheden en de curriculumherziening. In het po maakt een schoolteam, als onderdeel van het werkverdelingsplan, afspraken over het gebruik van deze middelen. In het vo krijgen leraren jaarlijks zestien uur extra voor professionalisering op de basisvaardigheden, bovenop de uren die zij al hadden voor professionalisering. Leraren en teams krijgen zo de tijd om zich gericht te blijven ontwikkelen en bij te scholen. Op dit moment wordt onderzocht hoe deze uren worden ingezet en wat daarvan het effect is.

¹⁵ Kamerstuk 33 846, nr. 74.

¹⁶ NMO Kids monitor 2025. Onderzoek naar printbereik en mediagedrag onder 6–12-jarigen, augustus 2025.

¹⁷ KVB Boekwerk. (26 februari 2025). *Verkoopcijfers 2024*. <https://kvbboekwerk.nl/monitor/markt/verkoopcijfers-2024>.

¹⁸ CBS. (11 september 2025). *Openbare bibliotheken*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/70763ned>

¹⁹ Hiermee wordt gehoor gegeven aan de motie Pijpelink en Rooderkerk, die verzoekt om het lerarentekort en de beheersing van de basisvaardigheden de hoogste prioriteit te geven in het beleid voor het funderend onderwijs. Zie daarvoor: Kamerstuk 36 560 VIII, nr. 8.

De afgelopen jaren is er stevig geïnvesteerd in de positie van leraren en de aantrekkelijkheid van het beroep. Zoals gebruikelijk ontvangt u binnenkort een Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie, waarin de relevante ontwikkelingen rondom het lerarenbeleid worden toegelicht. Het is bemoedigend te zien dat recent, uit een internationale vergelijking, naar voren kwam dat Nederlandse leraren opvallend positief zijn in vergelijking met leraren in andere landen.²⁰

Tot slot

De afgelopen drie jaar zijn er concrete stappen gezet die hoog nodig waren om de basisvaardigheden van alle leerlingen in het funderend onderwijs duurzaam te kunnen verbeteren. Zo ligt er een nieuw curriculum klaar en staat het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs in de startblokken. Scholen die de subsidie Verbetering basisvaardigheden hebben ontvangen zien de prestaties van hun leerlingen vooruitgaan en de expertise van hun schoolteam toenemen. En met structurele bekostiging op komst kan het onderwijsveld toekomstbestendig werken aan stevige basis voor alle leerlingen. Tegelijk ligt er nog een grote uitdaging om de gewenste verbetering in basisvaardigheden te realiseren. Dat laat zien hoe belangrijk het is om door te zetten wat is opgebouwd en om schoolleiders en leraren met structurele middelen en koersvast beleid in staat te stellen het beste onderwijs te geven aan hun leerlingen.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
K.M. Becking

²⁰ Kamerstuk 27 923, nr. 516.